

การศึกษาสภาพ ความยากจนของ ชาวไทยมุสลิมใน เขตชนบท จังหวัดชายแดน ภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

มานพ จิตต์กฤษา

การวิจัยเรื่อง สภาพความยากจน
ของชาวไทยมุสลิมในเขตชนบท จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ นี้ ได้รับทุนสนับสนุน
จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่ง
ชาติประเภทกำหนดหัวข้อ ประจำปี
2524 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย
ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพความยากจน
ของชาวไทยมุสลิม ซึ่งประกอบอาชีพ
ทำสวนยางพารา ทำนา และทำการ
ประมง ในเขตชนบท สามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และ
นราธิวาส)

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
รายได้ของชาวไทยมุสลิม ในเขต
ชนบท สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ความยากจนของชาวไทยมุสลิม
ในเขตชนบท สามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบ Com-
parison Group Ex Post Facto Study
Design ประเภท Cross-Sectional
Design ซึ่งเป็นการศึกษาภายหลัง

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี รายงานวิจัยเรื่องนี้ ทำร่วมกับผู้ช่วย
ศาสตราจารย์สุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร.

เหตุการณ์ ในรอบปีที่ผ่านมา โดยพิจารณาจากรายได้กับรายจ่าย เป็นตัวชี้ถึงลักษณะของความยากจน ในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม ในส่วนของตัวแปรอิสระนั้น พิจารณาจากลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ 10 ตัวแปร แล้วทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชากร 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทำสวนยางพารา ทำนาและทำประมง และระหว่างกลุ่มที่ยากจนกับไม่ยากจนด้วย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

การสร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptualization)

ในท่ามกลางความสับสนเกี่ยวกับแนวคิดเชิงทฤษฎีของ “ความยากจน” ของนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ที่ยังคงโต้แย้งและยังหาข้อสรุปไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาการวัดความยากจน และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของความยากจนที่มีความเกี่ยวข้องกันกับตัวแปรหลายด้าน

จำนวนมาก ซึ่งแต่ละตัวแปรมิได้เกี่ยวพันกับ ความยากจนเท่านั้น แต่เกี่ยวพันกันเองอย่างสลับซับซ้อนอีกด้วย

การศึกษาปัญหาความยากจนในครั้งนี้ จึงยังไม่พยายามที่จะนำแนวคิดเชิงทฤษฎีหลัก (Grand-Theory) อย่างใดอย่างหนึ่งมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์โดยเฉพาะเจาะจง เป็นแต่เพียงการมองภาพความยากจนอย่างกว้าง ๆ เพื่อสร้างทัศนะโดยทั่วไปของปรากฏการณ์นี้ ให้เข้าใจเป็นเบื้องต้นเสียก่อน ทั้งนี้เพราะนักวิชาการในยุคปัจจุบันได้มองความยากจนในชนบทในแง่มุมต่าง ๆ หลายลักษณะ การมองอาจจะเป็นอย่างทั่วไป โดยอาศัยทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ต่าง ๆ หรืออาจมองอย่างเจาะจงลงไปในลักษณะเฉพาะของพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อพิจารณาสาเหตุและผลของความยากจน ภาพของความยากจน จากการศึกษาต่าง ๆ จึงปรากฏออกมาไม่เหมือนกัน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย

มองปัญหาความยากจนในลักษณะ Multiple-factors Approach ซึ่งใช้ครอบครัวเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ กำหนดให้ความยากจนเป็นตัวแปรตาม โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้นี้มาว่า ถ้าครอบครัวใดมีรายได้ต่ำกว่ารายจ่าย ถือว่าครอบครัวนั้นยากจน ถ้ามีรายได้สูงกว่ารายจ่าย ถือว่าครอบครัวนั้นไม่ยากจน ส่วนตัวแปรอิสระมี 10 ตัว คือ รายจ่ายของครอบครัว, จำนวนที่ดินที่ถือครอง, ภาวะหนี้สิน, ทรัพย์สิน, ขนาดของครอบครัว, จำนวนผู้เป็นภาระในครอบครัว, เวลาการทำงานตลอดทั้งปีของหัวหน้าครอบครัว, ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว, ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายในการบริโภค โดยกำหนดตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวนี้ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 5 ตัวแปรแรก เป็นตัวแปรผันหลัก (Main Effect) และอีก 5 ตัวแปรหลังเป็นตัวแปรผันร่วม (Co-variate)

เทคนิคในการเก็บข้อมูลเป็นแบบ Indirect Observation ประเภท Respondent Observation โดยใช้ตารางการสัมภาษณ์ที่นักวิจัยได้สร้างขึ้นมา เป็น เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในชนบทของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มอาชีพหลักที่สำคัญ คือ

1. ทำสวนยางพารา
2. ทำนา และ
3. ประมง

ในการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธี Multi-stages Random Sampling ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 788 ครอบครัว โดยใช้หัวหน้าครอบครัว (ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง) เป็นหน่วยในการเก็บข้อมูล (Recording Unit) และเมื่อดำเนินการกรรรมวิธีทางข้อมูลแล้ว ได้รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนครอบครัวชาวไทยมุสลิมที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย จำแนกตามลักษณะความยากจนและอาชีพ

อาชีพ	ยากจน	ไม่ยากจน	รวม
ช่างพารา	151	120	271
ทำนา	172	48	220
ประมง	202	95	297
รวม	525	263	788

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่แรก เป็นการพรรณาลักษณะทั่วไปของประชากรตัวอย่าง โดยแสดงออกมาในรูปของอัตราส่วนร้อยละ ในตารางตัวแปรเดี่ยว (Univariate Table)

ตอนที่สอง เป็นการแสดงความสัมพันธ์แบบโต้ตอบ (Reciprocal Relationship) ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยแสดงออกมาในรูปของอัตราส่วนร้อยละ ในตารางสองตัวแปร (Bivariate Table) และเมื่อควบคุมตัวแปรเกี่ยวกับอาชีพตรงข้อมูลก็จะอยู่ในรูปของ Multivariate Table และ

ตอนที่สาม เป็นการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Ana-

lysis หรือ MCA.) ประกอบกับการใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปร (Analysis of Variance หรือ ANOVA) โดยให้รายได้ต่อปีของครอบครัวเป็นตัวแปรตามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผันหลักและตัวแปรผันร่วม

สำหรับในบทความนี้ จะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลบางอย่างของตอนที่สามเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากตารางที่ 4 ซึ่งให้เห็นว่า รายได้ของครอบครัวชาวไทยมุสลิมที่ยากจนในเขตชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผันแปรตามตัวแปรอิสระต่าง ๆ 5 ตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.00 และตัวแปรผันร่วม รวมกัน สามารถอธิบายตัวแปรตาม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม จะเห็นได้ว่า มีอยู่ 2 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว คือ รายจ่ายและจำนวนที่ดินที่ถือครอง ส่วนที่เหลือไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับตัวแปรผันร่วมแต่ละตัว พบว่ามีอยู่ 2 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว คือ จำนวนผู้เป็นภาระในครอบครัว กับค่าใช้จ่ายในการบริโภค ส่วนที่เหลือไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทั้งนี้ตัวแปรทั้งหมด สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ประมาณร้อยละ 24 และเมื่อปรับอัตราความเป็นอิสระ อธิบายได้

ประมาณร้อยละ 34 (ตามที่ได้แสดงไว้ในตาราง 3) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 (ดูตาราง 4) และตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาพร้อมกัน เมื่อแสดงปฏิกริยากันระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว 3 ตัว และ 4 ตัว ปรากฏว่า ไม่มีปฏิกริยาร่วมต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระแต่ละตัว พบว่า รายจ่าย สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (รายได้) ได้ดีที่สุด โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 รองลงมาเป็นจำนวนที่ดินที่ถือครองหนี้สิน ขนาดของครอบครัว และทรัพย์สินอธิบายได้น้อยที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวของชาวไทยมุสลิมที่ยากจน ในเขตชนบท จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2524 มีรายได้เฉลี่ยปีละ 10,198 บาท (เฉลี่ยเดือนละ 849.83 บาท) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับรายจ่าย พบว่า รายจ่ายของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ของครอบครัว นั่นคือ ครอบครัวที่มีรายจ่ายมากมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าครอบครัวที่มีรายจ่ายปานกลางและน้อย โดยที่ครอบครัวที่มีรายจ่ายน้อย มีรายได้ต่ำสุด และเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรอิสระอื่น ๆ และควบคุมตัวแปรอิสระอื่น ๆ ร่วมกับตัวแปรผันร่วมแล้ว ความสัมพันธ์ยังคงเป็นแบบเดิม

อัตราความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายกับรายได้ ก่อนนำตัวแปรอื่น ๆ มาพิจารณา เท่ากับ 0.41 เมื่อนำตัวแปรอิสระอื่น ๆ เข้ามา

พิจารณา อัตราความสัมพันธ์ลดลงเล็กน้อย เหลือ 0.35 แต่เมื่อนำทั้งตัวแปรอิสระอื่น ๆ และตัวแปรผันร่วม เข้ามาพิจารณาร่วมด้วย อัตราความสัมพันธ์ลดลงอย่างมาก เหลือเพียง 0.09 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนที่ดินที่ถือครองกับรายได้ พบว่า ครอบครัวยุคที่ถือครองที่ดินน้อยมีรายได้สูงสุด รองลงมา เป็นครอบครัวที่ถือครองที่ดินมาก และครอบครัวที่ถือครองที่ดินขนาดปานกลางมีรายได้ต่ำสุด ความสัมพันธ์ยังคงปรากฏรูปแบบเช่นเดิม เมื่อนำตัวแปรอิสระอื่น ๆ มาควบคุม และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่น ๆ ร่วมกับตัวแปรผันร่วมแล้ว

อัตราความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองที่ดินกับรายได้ ก่อนนำตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาพิจารณาด้วย เท่ากับ 0.25 และเมื่อนำตัวแปรอิสระอื่น ๆ เข้ามาควบคุม อัตราความสัมพันธ์ลดลงเล็กน้อย เท่ากับ 0.23 และเมื่อนำทั้งตัวแปรอิสระอื่น ๆ และตัวแปรผันร่วมเข้ามาควบคุมอัตราความสัมพันธ์ลดลงอีก เหลือเพียง 0.14

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะการเป็นหนี้สินกับรายได้ พบว่า ครอบครัวที่มีหนี้สินปานกลาง มีรายได้สูงสุด รองลงมา เป็นครอบครัวที่มีหนี้สินมาก และครอบครัวที่มีหนี้สินน้อยมีรายได้ต่ำสุด ความสัมพันธ์เช่นนี้ยังคงปรากฏอยู่ เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ แต่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่น ๆ ร่วมกับตัวแปรผันร่วมแล้ว กลับพบว่า ครอบครัวที่มีหนี้สินมาก มีรายได้สูงสุดรองลงมาเป็นครอบครัว

50 รุสมีแธ

ที่มีหนี้สินปานกลาง และครอบครัวที่มีหนี้สินน้อย มีรายได้ต่ำสุด

อัตราความสัมพันธ์ระหว่างภาวะการเป็นหนี้สินกับรายได้ ก่อนนำตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาพิจารณาร่วมด้วยแล้ว เท่ากับ 0.19 เมื่อนำตัวแปรอิสระอื่น ๆ เข้ามาควบคุม อัตราความสัมพันธ์ลดลงเหลือ 0.09 และเมื่อนำทั้งตัวแปรอิสระอื่น ๆ และตัวแปรผันร่วมเข้ามาควบคุม อัตราความสัมพันธ์ลดลงเหลือ 0.03

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สินที่มีอยู่กับรายได้ พบว่า ครอบครัวที่มีทรัพย์สินมากมีรายได้สูงสุด รองลงมาเป็นครอบครัวที่มีทรัพย์สินปานกลาง และครอบครัวที่มีทรัพย์สินน้อยมีรายได้ต่ำสุด ความสัมพันธ์ยังปรากฏเช่นเดิม เมื่อนำตัวแปรอิสระที่เหลือมาควบคุม และเมื่อควบคุมทั้งตัวแปรอิสระที่เหลือร่วมกับตัวแปรผันร่วมตัวอื่น ๆ แล้ว

อัตราความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สินที่มีอยู่กับรายได้ ก่อนนำตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาพิจารณาร่วมด้วยแล้ว เท่ากับ 0.13 เมื่อนำตัวแปรอิสระอื่น ๆ เข้ามาควบคุม อัตราความสัมพันธ์ลดลงเหลือ 0.08 และเมื่อนำทั้งตัวแปรอิสระอื่น ๆ และตัวแปรผันร่วมเข้ามาควบคุม อัตราความสัมพันธ์ยังคงเดิม คือ 0.08

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของครอบครัวกับรายได้ พบว่า ครอบครัวขนาดใหญ่มีรายได้สูงสุด รองลงมา เป็นครอบครัวขนาดกลาง โดยที่ครอบครัวขนาดเล็กมีรายได้ต่ำสุดและความสัมพันธ์ยังคงเป็นเช่นนี้ เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่เหลือ

แต่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระที่เหลือร่วมกับตัวแปรผันร่วมอื่น ๆ แล้วปรากฏว่า ครอบครัวขนาดเล็กมีรายได้สูงสุด รองลงมาเป็นครอบครัวขนาดกลางและใหญ่ตามลำดับ

อัตราความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของครอบครัวกับรายได้ ก่อนนำตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาพิจารณาร่วมด้วยแล้ว เท่ากับ 0.15 เมื่อนำตัวแปรอิสระอื่น ๆ เข้ามาควบคุม อัตราความสัมพันธ์ลดลงเหลือ 0.05 แต่เมื่อควบคุมทั้งตัวแปรอิสระที่เหลือร่วมกับตัวแปรผันร่วมตัวอื่น ๆ แล้วความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.10

สรุป จากการวิเคราะห์โดยจำแนกปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา น่าจะมีผลต่อรายได้ของครอบครัวชาวไทยมุสลิมที่ยากจน ในเขตชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า รายจ่ายของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ของครอบครัวนั้น ครอบครัวที่ถือครองที่ดินน้อย มีรายได้โดยเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นครอบครัวที่มีที่ดินมากและปานกลาง ครอบครัวที่มีหนี้สินปานกลางมีรายได้โดยเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นครอบครัวที่มีหนี้สินมากและน้อย ความสัมพันธ์จะผันแปรไปเมื่อควบคุมปัจจัยตัวอื่น ๆ คือ ครอบครัวที่มีหนี้สินมาก มีรายได้เฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นครอบครัวที่มีหนี้สินปานกลางและน้อย ส่วนทรัพย์สินที่มีอยู่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ของครอบครัวขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรายได้ของครอบครัว แต่ความสัมพันธ์จะผันแปรเป็นตรงกันข้าม เมื่อควบคุมปัจจัยตัวอื่น ๆ แล้ว

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ที่มาของตัวแปร (Source of Variation)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	อัตราอิสระ (DF)	ค่าเฉลี่ยของผลรวม กำลังสอง (Mean Square)	F	ระดับนัยสำคัญ (Significant of F.)
จำนวนที่ดินถือครอง × ทรัพย์สิน × ขนาด ของครอบครัว	401334016.000	8	50166752.000	0.708	0.684
หนี้สิน × ทรัพย์สิน × ขนาดของครอบครัว	189770400.000	7	27110048.000	0.383	0.912
ปฏิกริยา 4 ทาง	343617536.000	9	38179712.000	0.539	0.846
รายจ่าย × จำนวนที่ ดินถือครอง × หนี้สิน × ทรัพย์สิน	70275760.000	1	70275760.000	0.992	0.320
รายจ่าย × จำนวนที่ดิน ถือครอง × หนี้สิน × ขนาดของครอบครัว	30008592.000	1	30008592.000	0.424	0.516
รายจ่าย × จำนวนที่ดิน ถือครอง × ทรัพย์สิน × ขนาดของครอบครัว	96732944.000	4	24183232.000	0.341	0.850
จำนวนที่ดินถือครอง × หนี้สิน × ทรัพย์สิน × ขนาดของครอบครัว	174667392.000	3	58222464.000	0.822	0.482
การผันแปรที่อธิบายได้	*****	119	166629472.000	2.352	0.000
การผันแปรที่เหลือ	*****	346	70834800.000		
การผันแปรทั้งหมด	*****	465	95350000.000		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ที่มาของตัวแปร (Source of Variation)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	อัตราอิสระ (DF)	ค่าเฉลี่ยของผลรวม กำลังสอง (Mean Square)	F	ระดับนัยสำคัญ (Significant of F.)
จำนวนที่ดิน ถือครอง × ขนาดของ ครอบครัว	209137824.000	4	52284448.000	0.738	0.568
หนี้สิน × ทรัพย์สิน	216148416.000	4	54037104.000	0.783	0.550
หนี้สิน × ขนาด ของครอบครัว	459045120.000	4	114761280.000	1.620	0.189
ทรัพย์สิน × ขนาด ของครอบครัว	553983232.000	4	138495808.000	1.955	0.101
ค่าปฏิกรรม 3 ทาง	1876684800.000	57	32924288.000	0.465	1.000
รายจ่าย × จำนวนที่ดิน ถือครอง × หนี้สิน	117053200.000	4	29263296.000	0.413	0.799
รายจ่าย × จำนวนที่ดิน ถือครอง × ทรัพย์สิน	85790464.000	5	17158080.000	0.242	0.944
รายจ่าย × จำนวนที่ดิน ถือครอง × ขนาดครอบ ครัว	103068496.000	4	25767120.000	0.364	0.834
รายจ่าย × หนี้สิน × ทรัพย์สิน	21967984.000	4	5491996.000	0.078	0.989
รายจ่าย × หนี้สิน × ขนาดของ ครอบครัว	63060864.000	3	21020288.000	0.297	0.828
รายจ่าย × ทรัพย์สิน × ขนาดของ ครอบครัว	114377952.000	6	19062992.000	0.269	0.951
จำนวนที่ดินถือครอง × หนี้สิน × ทรัพย์สิน	282907072.000	8	32863376.000	0.464	0.881
จำนวนที่ดินถือครอง × หนี้สิน × ขนาดของ ครอบครัว	776317696.000	8	97039712.000	1.370	0.208

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การ
 จำนวนพหู เกี่ยวกับรายได้ของครอบ-
 ครัวของชาวไทย มุสลิมที่ยากจน
 ในเขตชนบท จังหวัดชายแดนภาคใต้
 ปี 2524 (ค่าเฉลี่ยทั้งหมด 10,198
 บาท/ปี)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	จำนวน ตัวอย่าง	ยังไม่ปรับ		ปรับตัวแปรอิสระ		ปรับตัวแปรอิสระ และตัวแปรร่วม	
		ค่าเบี่ยงเบน	Eta	ค่าเบี่ยงเบน	Beta	ค่าเบี่ยงเบน	Beta
รายจ่าย							
น้อย	24	-8843.65		-7444.08		-2298.51	
ปานกลาง	93	-6415.87		-5384.23		-1311.52	
มาก	349	2317.83		1946.68		507.51	
			0.41		0.35		0.09
จำนวนที่ดินถือครอง							
น้อย	292	1401.18		1408.68		703.45	
ปานกลาง	82	-5276.80		-4644.83		-2899.13	
มาก	92	256.02		-331.17		351.16	
			0.25		0.23		0.14
หนี้สิน							
น้อย	291	-1402.53		-701.36		-176.01	
ปานกลาง	133	2783.86		1289.89		120.64	
มาก	42	902.00		774.51		837.18	
			0.19		0.09		0.03
ทรัพย์สิน							
น้อย	213	-979.60		-724.01		-831.17	
ปานกลาง	110	-564.55		-155.89		390.13	
มาก	143	1893.39		1198.27		937.83	
			0.13		0.08		0.08
ขนาดครอบครัว							
น้อย	77	-3226.94		-897.03		1291.02	
ปานกลาง	236	490.48		-56.18		393.20	
ใหญ่	153	867.46		538.03		-1256.33	
			0.15		0.05		0.10
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ยกกำลัง สอง (R^2)					0.237		0.343
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)					0.487		0.585

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การผันแปร
เกี่ยวกับรายได้ของครอบครัวของชาว
ไทยมุสลิม ที่ทำงานในเขตชนบทจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ ปี 2524

ที่มาของตัวแปร (Source of Variation)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	อัตราอิสระ (DF)	ค่าเฉลี่ยของผลรวม กำลังสอง (Mean Square)	F	ระดับนัยสำคัญ (Significant of F.)
ผลหลักของตัวแปรอิสระ		10	1051185408.000	14.840	0.000
รายจ่าย	7580180480.000	2	3790090240.000	53.506	0.000
จำนวนที่ดินที่ถือครอง	2172690432.000	2	1086345216.000	15.336	0.000
หนี้สิน	338247680.000	2	169123840.000	2.388	0.093
ทรัพย์สิน	125038080.000	2	62519040.000	0.874	0.411
ขนาดของ ครอบครัว	95698444.000	2	47849472.000	0.676	0.510
ตัวแปรผันร่วม	4676354048.000	5	935270809.600	13.204	0.000
จำนวนผู้เป็นภาระใน ครอบครัว	650227712.000	1	650227712.000	9.179	0.003
การทำงานตลอด ทั้งปี	2547712.000	1	2547712.000	0.036	0.850
ระดับการศึกษา ของหัวหน้าครอบครัว	221831168.000	1	221831168.000	3.132	0.078
ค่าใช้จ่ายในการ รักษาพยาบาล	48861184.000	1	48861184.000	0.690	0.407
ค่าใช้จ่ายในการ บริโภค	3752886272.000	1	3752886272.000	52.981	0.000
ค่าปฏิกริยา 2 ทาง	2420396032.000	38	63694624.000	0.899	0.643
รายจ่าย × จำนวน ที่ดินถือครอง	180019920.000	4	45004976.000	0.635	0.638
รายจ่าย × หนี้สิน	99358608.000	3	33119536.000	0.468	0.705
รายจ่าย × ทรัพย์สิน	72596096.000	3	24198688.000	0.342	0.795
รายจ่าย × ขนาดของ ครอบครัว	13968534.000	4	3492133.000	0.049	0.995
จำนวนที่ดิน ถือครอง × หนี้สิน	21484480.000	4	5359612.000	0.757	0.554
จำนวนที่ดิน ถือครอง × ทรัพย์สิน	237358480.000	4	59339616.000	0.838	0.502

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยเรื่องสภาพความยากจนของชาวไทยมุสลิมในเขตชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างชาวไทยมุสลิม 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทำสวนยางพารา ทำนาและทำการประมงพื้นบ้าน จำนวน 788 ราย ซึ่งเป็นครอบครัวที่ยากจน 525 ราย ครอบครัวที่ไม่ยากจน 263 ราย โดยมีตัวแปรอิสระ 10 ตัว แบ่งออกเป็น ตัวแปรผันหลัก (Main Effect) 5 ตัว คือ รายจ่าย ขนาดของที่ดินที่ถือครอง ภาวะหนี้สิน ทรัพย์สิน และขนาดของครอบครัว และตัวแปรผันร่วม (Co-variate) 5 ตัว คือ จำนวนผู้เป็นภาระในครอบครัว เวลาการทำงานในรอบปีของหัวหน้าครอบครัว ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายในการบริโภคส่วนตัวแปรตาม คือ รายได้ ซึ่งใช้เป็นดัชนีของความยากจน ผลการ

วิจัยปรากฏดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ระดับรายจ่ายมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความยากจนของครอบครัวนั้น” ปรากฏอยู่ในครอบครัวของชาวสวนยางพาราทำสวนยางพาราเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ดังกล่าวในครอบครัวของชาวประมง

ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดที่ดินที่ถือครองกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ขนาดที่ดินที่ถือครองมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความยากจนของครอบครัวนั้น” ปรากฏว่า ไม่มีความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเลยทั้งสามกลุ่มอาชีพ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะหนี้สินกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความยากจนของครอบครัวนั้น” ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีเฉพาะในกลุ่ม

ครอบครัวที่ทำสวนยางพาราเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏในครอบครัวชาวสวนยางพาราและชาวประมง

ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สินกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ปริมาณของทรัพย์สินมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความยากจนของครอบครัวนั้น” ปรากฏอยู่ในครอบครัวของชาวสวนยางพาราและชาวประมงเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏอยู่ในครอบครัวชาวสวนยางพารา

ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของครอบครัวกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความยากจนของครอบครัวนั้น” ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มอาชีพ

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้เป็นภาระในครอบครัวกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “จำนวนผู้เป็นภาระในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความยากจนของครอบครัวนั้น” รูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าว ปรากฏอยู่เฉพาะในครอบครัวของชาวสวนยางพาราเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏในครอบครัวของชาวสวนยางพาราและชาวประมง

ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาการทำงานในรอบปีของหัวหน้าครอบครัวกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “เวลาการทำงานตลอดทั้งปีของหัวหน้าครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความยากจนของครอบครัวนั้น” รูปแบบของความสัมพันธ์ดังกล่าว ปรากฏอยู่ในเฉพาะครอบครัวชาวประมงเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏในครอบครัวของชาวสวนยางพาราและชาวสวนยางพารา

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความยากจนของครอบครัวนั้น” รูปแบบของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่แต่เฉพาะในครอบครัวของชาวสวนยางพาราและชาวนาเท่านั้น ไม่ปรากฏในครอบครัวของชาวประมง

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความยากจนของครอบครัวนั้น” รูปแบบของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มอาชีพ

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการบริโภคกับความยากจน ซึ่งมีสมมติฐานว่า “ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความยากจนของครอบครัวนั้น” ปรากฏว่า รูปแบบของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ไม่เกิดขึ้นเลยในทุกกลุ่มอาชีพ

เมื่อพิจารณาจำนวนเงินที่เป็นรายได้ของชาวไทยมุสลิมในเขตชนบท จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2524 พบว่า มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 17,354.73 บาท เมื่อจำแนกตามลักษณะของความยากจนพบว่าครอบครัวที่ยากจนมีรายได้เฉลี่ย 15,000.43 บาท ในขณะที่ครอบครัวที่ไม่ยากจนมีรายได้เฉลี่ย 50,0320.42 บาท

เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มทำสวนยางพาราที่ยากจนมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 10,439.18 บาทต่อปี ครอบครัวที่ไม่ยากจนมีรายได้เฉลี่ย 30,146.80 บาทต่อปี ส่วนครอบครัวชาวนาที่ยากจนมีรายได้เฉลี่ย 4,472.27 บาท ในขณะที่ครอบครัวที่ไม่ยากจนมีรายได้โดยเฉลี่ย 11,872.14 บาท และในกลุ่มชาวประมงที่ยากจนมีรายได้โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 15,000.43 บาท ส่วนครอบครัวที่ไม่ยากจน มีรายได้โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 50,030.42 บาทต่อปี (ดูรายละเอียดในตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงรายได้ต่อปีของครอบครัวชาวไทยมุสลิมในเขตชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2524 จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ยากจน	ไม่ยากจน
ทำสวนยางพารา	10,439.18	30,146.80
ทำนา	4,472.27	11,872.14
ทำประมง	15,000.43	50,030.42
รวม	10,198.00	33,160.08
รวมทั้งหมด	17,354.73	

ผลจากการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อความยากจนเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า รายจ่ายและจำนวนที่ดินที่ถือครอง เป็นตัวแปรผันหลัก และเวลาการทำงานในรอบปีของหัวหน้าครอบครัวกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นตัวแปรผันร่วม ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว เมื่อแยกวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบระหว่างครอบครัวที่ยากจนกับไม่ยากจน พบว่า รายจ่ายและจำนวนที่ดินที่ถือครองยังคงเป็นตัวแปรผันหลัก ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวที่ยากจน และจำนวนผู้เป็นภาระในครอบครัวกับค่าใช้จ่ายในการบริโภค เป็นตัวแปรผันร่วม ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวที่ยากจน

ในส่วนของครอบครัวที่ไม่ยากจนนั้น ปรากฏว่า รายจ่าย เป็นตัวแปรผันหลัก และเวลาการทำงานในรอบปีของหัวหน้าครอบครัวกับค่าใช้จ่ายในการบริโภค เป็นตัวแปรผันร่วม ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากตัวแปรอิสระทุกตัวแล้ว ปรากฏว่า รายจ่ายเป็นตัวแปรผันหลัก และค่าใช้จ่ายในการบริโภค เป็นตัวแปรผันร่วม ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัว และในกรณีของครอบครัวที่ยากจน นอกจากตัวแปรทั้งสองข้างต้นแล้ว จำนวนที่ดินที่ถือครอง (ตัวแปรผันหลัก) กับจำนวนผู้เป็นภาระในครอบครัว (ตัวแปรผันร่วม) ยังมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวอีกด้วย